

ИСКУШЕНИЕТО И СПАСЕНИЕТО ВО *СЕР ГАВЕЈН И ЗЕЛЕНИОТ ВИТЕЗ*

Крсте Илиев, Наталија Поп Зариева

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
krste.iliev@ugd.edu.mk, natalija.popzarieva@ugd.edu.mk,

Апстракт:

Романсата *Сер Гавејн и Зелениот витез* е дел од таканаречениот Артурски циклус. Како дел од овој циклус, оваа романса поседува карактеристични епски особини, односно херојска потрага. Како таков ги испитува принципите на витештвото, односно: дуел, чест, искреност. Поради поврзаноста на витештвото со христијанство ги испитува принципите на искушение, грев и милост. Поради последново, овој труд ќе се обиде да направи паралела помеѓу потрагата по христијанско спасение во оваа романса и Библијата.

Клучни зборови: херој, витештво, дуел, искушение, милост, спасение

TEMPTATION AND SALVATION IN SIR GAWAIN AND THE GREEN KNIGHT

Krste Iliev, NatalijaPopZarieva

Faculty of Philology, University of “Goce Delcev”, Stip
krste.iliev@ugd.edu.mk, natalija.popzarieva@ugd.edu.mk,

Abstract:

The romance *Sir Gawain and the Green Knight* is part of the so-called Arthurian cycle. As such, it possesses characteristic epic elements, namely *hero`s quest*. As such it questions the principles of chivalry, including the notions of duel, honor and honesty. Due to the inextricable relation of chivalry with Christianity it questions the principles of temptation, sin and mercy. As a result of this connection, the paper attempts to find and draw parallels between the search for Christian salvation through temptation in this romance and in the Bible.

Key words: hero, chivalry, duel, temptation, mercy, salvation

1. Вовед: Основата на романсата

И во оваа романса со епски елементи, херојската потрага се состои од заминување, иницијација и враќање. Како и во другите дела со епски елементи, злото е присутно на еден или друг начин за да го искушува или предизвикува доброто. Ноќта на Нова година, Зелениот витез влегува во дворецот на Крал Артур. До извесен степен може да се направи паралела помеѓу оваа влегување и влегувањето на Грендел во Хеорот, замокот на Хротгар во *Беовулф*. Првиот настан може да се протолкува како неприфаќање на веселата атмосфера што владее во дворецот од страна на злото персонифицирано во Грендел. Влезот на Зелениот витез може да се протолкува како тестирање на доблеста на витезите од Округлата маса. И во двата случаи, војните се ставени во искушение, при што се јавува потреба од соодветна реакција, односно потребите од херој. Разликата е во типичното витешко дејствие кај Зелениот витез, предизвик за дуел. Кај

Грендел ова директно отсутствува. Иако самиот факт дека не може да најде достоин противник имплицира на тоа дека тој го бара истиот. Ова и се случува преку борбата со Беовулф.

2. Искушенијата на Сер Гавејн и природата на Зелениот витез

По влегувањето во дворецот, Зелениот витез го предизвикува Крал Артур да замавне со мечот за да го обезглави Зелениот витез. Дел од договорот е за една година и еден ден Артур да го пронајде Зелениот витез и да се подложи на истиот потфат. Предизвикот смело го прифаќа Гавејн, најмладиот од Артуровите витези. Ова ја покажува желбата на Гавејн за горда лична придобивка, која во текот на романсата ќе биде ставена на испит од страна на Зелениот витез. Гавејн го обезглавува Зелениот витез, но витезот си ја зема главата и заминува со својот коњ, велејќи дека ќе го чека за една година и еден ден во Зелената капела. Впрочем, како што е познато од теоријата за витештво, во општество каде не постојат дуели, невозможно е да постои витештво. Така по една година и еден ден, Сер Гавејн, по советувањето со други витези од Округлата маса, го прифаќа дуелот да ја пронајде Зелената капела. На тој начин Сер Гавејн ги следи едни од најважните принципи во витештвото, одржување на дадениот збор и својата чест. Потрагата во сите поеми со епски елементи е придружена од бројни неволји, борби и искушенија. Така и во потрагата на Сер Гавејн, е потребно да се победат бројни суштества. Во потрагата по Зелената капела, Сер Гавејн сретнува и благороден витез. Подоцна Сер Гавејн стигнува пред замок, кој што припаѓа на истиот витез. Витезот го поканува во замокот, нудејќи му место да преспие. Сер Гавејн ја запознава сопругата на витезот, којашто му изгледа дека е поубава дури и од Гвиневир. Витезот ја испитува искреноста, чесноста и непорочноста на Гавејн преку предизвик. Договорот е дека секој од двајцата е должен да подари на другиот се што ќе добие во текот на денот. Првиот ден витезот заминува на лов, давајќи го уловот, срна на Гавејн. Сопругата на витезот се обидува во меѓувреме да го заведе, но Гавејн не подлегнува на нејзините обиди, сепак добивајќи бакнеж. Гавејн, верен на договорот, го бакнува еднаш витезот. Вториот ден, витезот му го дава уловот, дива свиња на Гавејн. Сопругата на витезот пак се обидува да го заведе, но и во овој случај успева единствено да го бакне два пати. Вечерта Гавејн го бакнува два пати неговиот домаќин, витезот. Третиот ден витезот го дава уловот, лисица на Гавејн. Претходно, неговата сопруга го бакнува три пати Гавејн, но му подарува и колан кој ја има способноста да го чува од повреди оној што го носи истиот. Вечерта Гавејн го бакнува три пати витезот, но не ја исполнува целосно својата должност, затоа што не го предава коланот на домаќинот. Како што посочивме погоре, витештво и христијанството се нераскинливо сврзани. Па така, трите искушенија на Сер Гавејн имаат аналогија со искушенијата во Библијата. Доволно е да го спомнеме искушението на Адам и Ева за конзумирањето на јаболкото од дрвото на животот (знаењето), или искушенијата на Христос во пустината од страна на ѓаволот. Имено, според евангелието на Матеја, Исус е искушуван да: 1. Да направи леб од камењата за да ја задоволи потребата за храна. На ова Исус одговара: „Напишано е - Не само од леб ќе живее човекот, а и од секој збор што излегува од устата на Бога“¹. 2. Да се фрли од кулата на храмот, препуштајќи се да биде спасен од ангелите за да не падне. Исус и овој пат останал чесен одговорајќи: „Напишано е исто така - Не искушувај го Господа, Твојот Бог“².

---

¹ Свето Евангелие според Матеја 4:4

² Свето Евангелие според Матеја 4:7

3. Да му служи на Гаволот во замена за сите кралства на светот. Исус повторно останал чесен и одговорил: „ Бегај од мене сатано, зашто е напишано: На Господа, твојот Бог, да му се поклонуваш и само Нему да Му служиш! “³.

Преку оваа аналогија на трите искушенија на Гавејн и Исус се гледа и потенцира порочноста и несовршеноста на обичниот човек во лицето на Гавејн споредено со совршеноста и чистината на Исус Христос. Својственоста на човекот да греша се гледа и од следниот пасус од Првото послание на Светиот Апостол Павле до Коринтјаните 10:13: „Друго искушение вас не ве постигна, освен човешкото; но верен е Бог, Кој нема да дозволи да бидете искушувани повеќе од силата ваша, а заедно со искушението ќе ви даде и излез, за да можете да трпите.“

Понатамошниот тек на романсата е исто во корелација со горенаведениот пасус. Имено, по престојот во замокот, Сер Гавејн оди во Зелената капела за дуелот со Зелениот витез. Првите два замава на Зелениот витез се неуспешни, но со третиот прави мала лузна на вратот на Гавејн. По ова, Зелениот витез се претставува дека е всушност домаќинот на замокот Бертилак де Хаутдесерт. Де Хаутдесерт е трансформиран со помош на магија во Зелениот витез од страна на Морган Ле Феј, полусестра на Крал Артур, за да ги искушува витезите од неговиот двор. Зелениот витез му дава до знаење дека лузната е поради неспазувањето на договорот и предавањето на коланот, но дека сепак Гавејн се покажал како доволно доблестен витез и затоа е поштеден. Гавејн се покажува за својот грев, и како знак на својата порочност одлучува да го носи коланот. Лузната на вратот исто така е знак на неговата порочност. Во следниот извадок Гавејн го истакнува овој факт:

„This band and the nick on my neck are one
And the same, the blame and the loss I suffered
For the cowardice, the greed, that came to my soul.
This sign of bad faith is the mark of my sin:“

(*"Sir Gawain and the Green Knight."*, дел 4, стих 2506-2510)

Знакот како симбол на порочност присуствува и во Библијата, во приказната за Каин и Абел. Имено откако Каин извршува братоубиство, како знак на неговото недело од страна на Господ е обележен со знак. Така во Библијата: „ А Господ Бог му рече : Тоа нема да се случи оти, кој ќе го убие Каина седумпати ќе се казни! И му стави Господ знак на Каина, за да не го убие никој, кој ќе го сретне“. (Битие 4:15)

Сер Гавејн се покажува, изјавувајќи притоа дека ќе се обиде да греша помалку:

„Oh knight: I humbly confess
My faults: bless me
With the chance to atone.
I'll try to sin less.“

(*"Sir Gawain and the Green Knight."*, дел 4, стих 2385-2388)

Откако се враќа на дворот на Кралот Артур, витезите му ја проштеваат порочноста и како знак на признание и пријателство со Сер Гавејн одлучуваат и тие да носат зелен колан.

---

³ Свето евангелие според Матеја 4:10

Милосрдноста што ја покажува Зелениот витез, исто така е поврзана со Библијата. Во Лука 6:36 пишува: „Бидете милосрдни, како што е милосрден вашиот небесен Татко.” Како и во Тит 3:4-5: „Но тогаш Бог, нашиот Спасител, ни покажа колку не сака и колку ни е благонаклонет, кога не спаси, не затоа што со нашите постапки тоа го заслуживме, туку затоа што Тој е милостив. Со силата на Светиот Дух не изми, не прероди и направи од нас нови суштества.“

Од погоре наведеното, односно сличноста на Зелениот витез со Сатаната во поглед на искушението (Матеја 4:4, 4:7, 4:10), но и покажаната милосрдност со милосрдноста на Господ кон луѓето, се појавува и потребата за дефинирање на природата на Зелениот витез. Џ.Р. Толкин во "*The Anthropological Approach*," го опишува како „најтешкиот лик“ за интерпретација. Голем дел од литературните критичари го гледаат Зелениот витез како двосмислен, како на пример Џ.С. Луис за кој Зелениот витез е „*coincidentia oppositorum*“. Според Џ.С. Луис во "*The Anthropological Approach*," Зелениот витез е „полн со демонска енергија како стариот Карамазов“ но и „весел како Дикенсов домаќин на Божиќ“.

3. Заклучок

Поуката на оваа романса е дека смртниците учат само преку нивните грешки и страдања. Во Библијата поговорка 11:2 не учи: „, Ке дојде ли гордоста, ќе дојде и срамот, но мудроста е со смирените“. Преку испитувањата и својот срамот Сер Гавејн ја увидува совршеноста на Господ и својата несовршеност. Во Светето евангелие според Матеја 19:25-26 се посочува оваа разлика: „, Кога го чуја тоа учениците многу се зачудија и рекоа: Тогаш кој може да не спаси? А Исус, кога погледна на нив им рече: За луѓето тоа не е можно, но за Бога се е можно“. Така Сер Гавејн го наоѓа своето место во христијанскиот свет, спознавајќи и увидувајќи дека наместо користењето на својата волја за лична придобивка истата е потребно да ја користиме за понизност кон Господ.

Користена литература:

- "*The Anthropological Approach*," in *English and Medieval Studies Presented to J.R.R. Tolkien on the Occasion of His Seventieth Birthday*, ed. Norman Davis and C.L. Wrenn (London: Allen and Unwin, 1962), 219-30; reprinted in *Critical Studies of Sir Gawain and the Green Knight*, ed. Donald R. Howard and Christian Zacher (Notre Dame, Ind. and London: Univ. of Notre Dame Press, 1968), 63.
- Gustafson, Kevin. "Sir Gawain and the Green Knight." *Companion to Medieval English Literature and Culture*. Ed. Peter Brown. Malden, MA: Blackwell Publishing, 2006.
- *Sir Gawain and the Green Knight.* "The Broadview Anthology of British Literature: The Medieval Period. Vol. 1. ed. Joseph Black, et al. Toronto: Broadview Press. ISBN 1-55111-609-X
- Weiss, Victoria L. "Gawain's First Failure: The Beheading Scene in 'Sir Gawain and the Green Knight.'" *The Chaucer Review* 10.4 (1976): 361–366. JStor. Penn State University Press. Web. 14 Nov. 2009.
- Weston, Jessie L. *Legend of Sir Gawain: Studies Upon its Original Scope and Significance*. New York: AMS, 1972.
- Wilhelm, James J. "Sir Gawain and the Green Knight." *The Romance of Arthur*. Ed. Wilhelm, James J. New York: Garland Publishing, 1994